

Raad voor Rechtsbijstand

Notitie

Rapportage invoering verhoorbijstand volwassen verdachten
Terugblik periode 1 maart 2016 1 juni 2016

1. Voorbereidingen richting 1 maart

Op grond van de uitspraak van de Hoge Raad van 22 december 2015 moesten per 1 maart 2016 voorzieningen zijn getroffen om de verlening van verhoorbijstand aan volwassen verdachten te faciliteren.

Onder verantwoordelijkheid van de Stuurgroep raadsman politieverhoor, waarin de ketenpartners en de NOvA zijn vertegenwoordigd, heeft de werkgroep raadsman en politieverhoor alle noodzakelijke maatregelen voorbereid om erin te voorzien dat niet alleen minderjarige, maar ook aangehouden meerderjarige verdachten aan een raadsman kunnen verzoeken om aanwezig te zijn bij het verhoor door een opsporingsinstantie. Deze verhoorbijstand wordt door de Raad voor Rechtsbijstand (verder: de Raad) vergoed indien de verdachte is aangehouden ter zake van een strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis kan worden bevolen. De tijdsdruk waaronder is gewerkt was bijzonder groot. Door heel goed samen te werken zijn de betrokken partners er niettemin in geslaagd om te doen wat nodig was.

Het College van Procureurs-Generaal heeft in een beleidsbrief de gevolgen van het arrest van de Hoge Raad gedefinieerd voor de rechten van verdachten enerzijds en de uitvoeringspraktijk bij de opsporingsinstanties en het Openbaar Ministerie anderzijds. Op basis van het door de Minister van Veiligheid en Justitie bepaalde vergoedingskader heeft de Raad een tijdelijke beleidsregel vastgesteld om –in afwachting van een toekomstige aanpassing van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 – aan advocaten voor hun werkzaamheden een vergoeding te kunnen betalen. Het computersysteem dat de uitbetaling van vergoedingen ondersteunt en de declaratieformulieren voor advocaten konden op tijd worden aangepast.

Goede communicatie tussen advocaten en opsporingsinstanties rondom het verlenen van consultatie- en verhoorbijstand wordt door de partners als essentieel gezien. De opsporingsinstantie wil graag weten welke advocaat via de Raad aan een verdachte is gekoppeld om het verhoor in te plannen en de advocaat wil graag een direct (functioneel) telefoonnummer van een zaaksverantwoordelijke hebben met wie hij contact kan opnemen (en geen algemeen 0800-nummer, zoals voorheen). De Raad heeft het computersysteem aangepast waarmee hij piketmeldingen vanuit de opsporingsinstantie elektronisch ontvangt en via mail naar advocaten routeert. Als de opsporingsinstantie dat heeft aangegeven, beschikt de advocaat over het functioneel telefoonnummer van de zaaksverantwoordelijke. Als de opsporingsinstantie daartoe een specifiek (functioneel) mailadres aan de Raad opgeeft, krijgt de opsporingsinstantie van de Raad elektronisch de contactgegevens van de advocaat toegezonden die de piketzaak geaccepteerd heeft. Dit proces zal meer en meer de staande praktijk worden.

2. De eerste twee weken na 1 maart

In de eerste twee weken na 1 maart hebben de leden van genoemde stuurgroep met elkaar nauwlettend gemonitord of en welke problemen er in de uitvoeringspraktijk ontstonden. De stuurgroep heeft geconcludeerd dat alle partijen constructief hebben

samengewerkt en dat over het algemeen vrijwel direct en op goede wijze uitvoering is gegeven aan datgene waartoe het arrest van de Hoge Raad impliceerde. Natuurlijk moet de praktijk, waarbij veel politiemensen en advocaten betrokken zijn, wennen en komen fouten of vergissingen voor.

De Raad heeft om op eventuele problemen in te kunnen spelen boven de gewone sterkte extra menskracht ingezet. Dat bleek niet overbodig, omdat er veel vragen over de nieuwe regeling binnenkwamen en het meldproces vanuit de politie niet geheel zonder haperingen op gang kwam. De helpdesk van de Raad is gedurende de eerste 10 dagen ook na 20.00 u bereikbaar geweest.

Oppakken van zaken door de advocatuur

Bekendmaking van de hoogte van de vergoedingen voor verhoorbijstand heeft tot onrust en protesten vanuit de advocatuur geleid en ook is daartegen in rechte geopponeerd. Vanuit de advocatuur is met stakingen of het boycotten van het geven van verhoorbijstand gedreigd. In de praktijk zijn acties gelukkig tot een kleine schaal (in het Noorden) beperkt gebleven. De advocatuur verdient dan ook een compliment voor haar medewerking.

In de media is opgetekend dat advocaten zich mogelijk massaal van de piketplanningen zouden gaan afmelden. Dit heeft zich gelukkig tot op heden niet voorgedaan. Achttien van de meer dan 3000 strafpiketadvocaten hebben zich teruggetrokken en hebben daarbij aangegeven het voor hen niet langer doenlijk te vinden piketdiensten te draaien. Daarbij was echter buitenom de vergoedingen ook sprake van andere redenen, zoals het organisatorisch niet meer niet inpasbaar zijn van piketdiensten in de eigen kantoorpraktijk of het te weinig affiniteit hebben met strafzaken. Hier tegenover staat dat er nog steeds voldoende aanmeldingen van nieuwe piketadvocaten binnenkomen. Ook zijn er advocaten die hebben aangegeven graag meer zaken te willen doen.

Met de Raden van Orde in de arrondissementen heeft de Raad bezien of het aantal advocaten dat op de planningen staat ingedeeld uitbreiding behoeft. Op basis van een landelijke inventarisatie is tot op heden gebleken dat hier vooralsnog geen aanleiding toe is, met uitzondering van Oost-Brabant. In dit arrondissement is het aantal ingeplande advocaten op verzoek van de betreffende portefeuillehouder inmiddels uitgebreid.

3. Kwantitatieve gegevens

Uit de declaraties van piketwerkzaamheden van advocaten kan worden afgeleid in hoeveel piketzaken er aan verdachten verhoorbijstand wordt verleend. In het declaratieformulier dat de advocaat invult wordt namelijk in een aparte rubriek aangekruist dat er verhoorbijstand is verleend. Wanneer op basis van de totaalcijfers de onderlinge verhouding tussen consulatie- en verhoorbijstand over januari en februari 2016 wordt vergeleken met april en mei 2016 wordt een aanzienlijke toename van het verlenen van verhoorbijstand geconstateerd.

In de eerste twee maanden werd in 8 procent van de piketzaken verhoorbijstand verleend. Dit betrof alleen nog minderjarigen. In de laatste maanden was dit 43 procent van de piketzaken, minder- en meerderjarigen samengeteld.¹ Hoewel dit allereerste cijfers zijn, die zich zeker verder zullen ontwikkelen, wordt daaruit al wel de duidelijke trend zichtbaar dat veel meer verdachten dan voorheen verhoorbijstand van een raadsman krijgen. De maand maart is hier buiten beschouwing gelaten omdat in die maand zowel piketdeclaraties uit februari als maart zijn verwerkt en deze maand derhalve niet als representatief kan worden gezien.

Het aantal piketmeldingen dat de raad in 2016 maandelijks van de opsporingsdiensten ontvangt, lag maandelijks tussen de ca. 12.500 en 13.000. Alleen in de maand maart

¹ Dit cijfer kan niet worden gesplitst voor minder- en meerderjarigen. Aangenomen mag worden dat de stijging van 8 naar 43 % voor rekening van de meerderjarige verdachten komt.

was dit hoger, ca. 15. 000. Deels is dit hogere aantal terug te voeren op het abusievelijk vanuit de polities uitmelden van strafzaken waarvoor geen voorlopige hechtenis mogelijk is. Hierop is dan ook door Raad en politie gezamenlijk geacteerd.

Een advocaat heeft 45 minuten de tijd om een piketmelding vanuit de Raad te accepteren. De snelheid waarmee piketadvocaten gemiddeld een melding van de Raad accepteren is niet veranderd na 1 maart 2016 en ligt op gemiddeld 18 minuten. Advocaten pakken de meldingen gemiddeld gesproken dus even snel op. De Raad heeft geen gegevens over de vraag hoe snel een advocaat op het bureau van de opsporingsinstantie aankomt.

Op dit moment vindt nog steeds regelmatig overleg door de betrokken partners plaats over het verloop van het project².

4. Conclusie

Vanuit de Raad wordt geconcludeerd dat het nieuwe proces behoorlijk loopt. De bekendheid en routine met het werkproces (er zijn heel veel betrokken) moet werkendeweg nog groter worden zodat foutmarges in de procesgang verder worden teruggebracht.

Er zijn momenteel voldoende advocaten die piketdiensten willen draaien en de praktijk van het geven van verhoorbijstand aan meerderjarigen loopt.

²Op praktisch niveau zijn er nog een aantal punten die verbetering behoeven om het systeem soepel te laten verlopen. Het gaat hier met name om het juist vermelden van de voorkeursadvocaat, het onterecht aanmelden van C-feiten en het ontbreken of onjuist toepassen van het functioneel e-mailadres en functioneel telefoonnummer. Uit een recente steekproef blijkt dat het handmatige werk dat voortvloeit uit foutmeldingen naar aanleiding van voorgenoemde punten nog een substantieel onderdeel uitmaakt van de dagelijkse werkzaamheden. Een oplossing voor deze punten lijkt nu, 3 maanden na invoering van het project, in zicht. Als deze oplossing werkt, hoeft de Raad minder extra formatie in te zetten.